

Beckett kan ook buiten

De nieuwe locatievoorstelling *Happy Days* van theatergezelschap Dood Paard vormt het hart van de bijzondere zomerprogrammering van Chassé Theater. Op een desolate plek bij het spoor zal actrice Manja Topper (60) zich tot haar middel in puinzand laten ingraven. Ze speelt Winnie, de hoofdpersoon in het even beroemde als raadselachtige toneelstuk uit 1961 van schrijver Samuel Beckett, over de overlevingsdrift van een vrouw in een afbrokkelende wereld. Winnie blijft dwangmatig optimistisch, ook al is de situatie uitzichtloos. Volgens Topper zegt *Happy Days* veel over de actualiteit, met de huidige dreiging van talloze catastrofes. “Hoe houd je hoop als alles, zelfs de taal, uit elkaar valt?”

Ze heeft net de fotoshoot achter de rug. De foto's worden gebruikt om de nieuwe locatievoorstelling *Happy Days* van haar theatergezelschap Dood Paard aan te kondigen. Actrice Manja Topper (60) had vooraf bedacht dat ze zich met haar lange haren aan een vloer zou laten nieten, naar analogie van de bekende afbeelding van de reus in *Gullivers reizen*, die door lilliputters met lange draden wordt vastgebonden aan de grond. “Zoiets kan ik wel bedenken, maar het moet ook uitvoerbaar zijn. En het moet geen punkkapsel lijken.” Dus lag Topper de hele middag voorafgaand aan het interview met haar lokken één voor één vastgeniet op de vloer van de werkruimte van Dood Paard, bij de Amsterdamse broedplaats Baggerbeest in de Sluisbuurt op Zeeburgereiland. Haar glimmende make-up verwijst naar Winnies optimisme tegen de klippen op.

gruwelijk en grappig

“Ook al kan Winnie geen kant op, ze houdt vast aan haar dagelijkse routines en blijft praten tegen Willie, gespeeld door Tomer Pawlicki, haar man die zwijgzaam om haar heen scharrelt. Zit ze vast door een klimaatcatastrofe, zijn zij de enige overlevenden na een ramp of heeft haar man haar daar ingestopt? Zolang ze nog het gevoel heeft te worden gehoord, kan ze tegen beter weten in zeggen dat het een mooie dag is, een *happy day*.” Het toneelstuk is op Beckettiaanse wijze gruwelijk en grappig tegelijk. En, ondanks de absurdistische situatie, ook weer herkenbaar, met de huidige dreiging aan calamiteiten. Want wat heeft optimisme te zoeken in een wereld die zo wreed, oneerlijk, troosteloos en desastreus is?

Beckett schrijft in zijn beroemde toneelstuk uit 1961 voor dat het toneelbeeld er ‘met de grootste mogelijke eenvoud en symmetrie’ uit moet zien als ‘een uitgestrekt verschroeid grasveld dat zich in het midden verheft tot kleine heuvel. Een zachte glooiing naar voren die aan de achterkant steiler afloopt tot de vloer van het toneel.’ Samen met theaterprogrammeur Bregje Maatman van Chassé zoekt Topper naar een desolaat gebied bij 't Zoet aan het spoor, waar een nieuwe woonwijk gebouwd wordt en waar de theatermakers tijdens de zomer de tijd even stil willen zetten. Dood Paard speelt *Happy Days* alleen op locatie in Amsterdam, Alkmaar en Breda. “Je hebt het enthousiasme van een gedreven programmeur als Bregje nodig om zo'n complex locatieproject buiten te realiseren.”

Weer of geen weer, Topper zal komende zomer avond na avond in haar berg puinzand kruipen. “Best griezelig tussen al die kleine diertjes”, lacht ze, “maar we verzinnen dit zelf. Het gaat om het dwangmatige optimisme waarmee Winnie haar lichamelijke paniek de baas wil blijven, in deze penibele situatie die alleen maar ongemakkelijker wordt.”

Topper is net nog naar Parijs geweest om een Franse versie van *Happy Days* te bekijken, *Oh les beaux jours*, door Beckett zelf van het Engels naar het Frans vertaald. “Die Franse actrice rebbelde lekker door alsof ze aan een bar zat. Leuk dat zij die voorgeschreven pauzes van Beckett brutaal negeerde. Die pauzes laten zien dat ook de taal langzaam afbrokkelt. Wij gaan onze tekstbehandeling in repetities tot op het bot onderzoeken. Want hoe houd je hoop als alles, zelfs de taal, uit elkaar valt?”

troostrijk en berustend

Happy Days werd door The Independent uitgeroepen tot een van de veertig beste toneelstukken aller tijden. Net als Beckett's beroemde toneelstuk *Wachten op Godot* (1952) gaat het over de mens die voortdurend op zoek is naar betekenis in een wereld waar geen betekenis is, en die gered wil worden uit een situatie die tamelijk hopeloos is. Echt begrijpen doe je in die wonderlijke tekst vol levensdrift en humor enorm sterk hoe de mens vanaf een afstandje gezien eigenlijk geen meter vooruitgang boekt. Dat is op een bepaalde manier ook troostrijk en berustend. Het gebrek aan bewegingsvrijheid van Winnie en de poëtische taal van Beckett roepen een wereld op die zowel beklemmend als bevrijdend is.

Happy Days is vanaf de eerste uitvoering in 1961 in New York ook in Nederland populair. In 1962 speelde Andrea Domburg al de rol van Winnie bij Toneelgroep Studio in regie van Kees van Iersel. Daarna fixeerden onder anderen Elsie de Brauw (Hollandia) en Christine Ewert (De Appel) zich in die berg zand. In 2008 opende de Engelse actrice Fiona Shaw

het Holland Festival met haar Winnie in een apocalyptisch maanlandschap. Leny Breederveld speelde de hoofdrol bij Toneelschuur Producties in een glanzend goudgele jurk in een woestijn. Marlies Heuer baarde opzien door tijdens het Zeeland Nazomer Festival 2013 in een weiland bij Goes tijdens de schemering tussen zoemende muggen in een zandhoop te kruipen. En Antoinette Jelgersma vertolkte Winnie in een hellend vlak van in elkaar gevlochten gele banden tijdens haar afscheidsvoorstelling in 2023 bij Het Nationale Theater. Nu, tijdens de zomer van 2026, is het aan Topper om in Breda tijdens de eerste en tweede acte alles te halen uit die ene vierkante meter bewegingsvrijheid, als verstikkende vorm van schijnbare veiligheid.

Happy Days van Dood Paard speelt op een buitenlocatie van woensdag 19 augustus tot en met zondag 23 augustus.